

Του Αλέξη Μιχαηλίδη

Οι ρίζες της σημερινής τοπικής αυτοδιοίκησης της Κύπρου και του Δήμου Λάρνακας βρίσκονται στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας. Μέχρι το 1864 δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες. Όμως, στις 8 Νοεμβρίου του 1864 θεσπίζεται από τους Τούρκους Νόμος που περιέχει θεμελιώδεις διατάξεις για την διοίκηση των Γεωγραφικών περιοχών της Οθωμανικής επικράτειας που ίσχυσε βέβαια και στην Κύπρο (1).

Στην Λάρνακα ήδη από τον Νοέμβριο του 1850 υπάρχει μαρτυρία ότι λειτουργεί ένα υποτυπώδες σύστημα καθαριότητας των δρόμων και κανόνων υγιεινής στην πόλη βάση διατάγματος που εκδόθηκε από το Υγειονομείο Κωνσταντινουπόλεως (2). Η εφαρμογή του διατάγματος αυτού στην Λάρνακα μαρτυρείται από την επιστολή του Μουδίρη (διοικητή) Λάρνακας Χατζή Ομέρ Σιτκή προς τον Γάλλο πρόξενο στην Λάρνακα, όπου γίνεται αναφορά ότι πλέον στην Λάρνακα εφαρμόζονται αυστηρά οι οδηγίες του διατάγματος «προς διατήρηση της υγείας των κατοίκων της πόλεως μας»

Φαίνεται ότι το σύστημα έπασχε από έλλειψη πόρων και το 1858 έχουμε επιστολή του Γάλλου πρέσβη Πωλ Δαρράς προς τον Κυβερνήτη της Κύπρου όπου εισηγείται φορολογία επί του εμπορίου της πόλης για να έχει η πόλη εισόδημα και «να συντηρούνται οι δρόμοι και η αγορά, να αποξηρανθούν τα έλη και να γίνονται χρήσιμα έργα δια την κοινότητα...». Τη ίδια γνώμη αναφέρει η επιστολή έχει και ο Μουδίρης Λάρνακας και το θέμα θα λήξει χωρίς να έχει ανάγκη η πόλη να καταφεύγει στη Υμετέρα Εξοχότητα δια μέτρα τάξεως και καθαριότητας (3).

Η εν λόγω επιστολή έθεσε στη ουσία τις βάσεις για την ίδρυση δημοτικής αρχής κάτι που πραγματοποιήθηκε πρώτα στη Λάρνακα απ όλες τις πόλεις της Κύπρου, αφού τον επόμενο χρόνο, το 1859 έχουμε επιστολή του Γάλλου Προξένου Πωλ Δαρράς προς τον Κυβερνήτη της Κύπρου που επαινεί τον Μουδίρη (Διοικητή) Λάρνακας και Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Χατζή Ομέρ Σιτκή για την δράση του με μέτρα κατά των ελών της πόλης (4). Οι μεγάλες υπηρεσίες του Πώλ Δαρράς αλλά και του Χατζή Ομέρ Σιτκή προς την Λάρνακα έχουν αναγνωρισθεί από μετέπειτα Δημοτικά Συμβούλια με ονομασία οδών της πόλης προς τιμή τους.

Με την άφιξη των Άγγλων στο νησί το 1878 αναγνωρίστηκε η αδυναμία του τουρκικού νόμου για τα Δήμαρχια. Οι Άγγλοι αναγκάζονται να εφαρμόσουν άμεσα κάποιες μεταβατικές διατάξεις, βάση των οποίων δύο μήνες μετά την Αγγλική κατοχή έχουμε νέο Δημοτικό Συμβούλιο Λάρνακας με μονοετή θητεία (5). Το 1880 οι Άγγλοι θεσπίζουν νέα νομοθεσία που βάζουν άμεσα σε εφαρμογή. Η νέα αυτή νομοθεσία περιλάμβανε σύγχρονες δημοκρατικές διατάξεις και προνοούσε την έκδοση ισολογισμού και απολογισμού από μέρους του εκλεγμένου δημοτικού συμβουλίου, και διετή θητεία (6). Στην Λάρνακα το 1878 εκλέγεται δήμαρχος ο Ελληνοσοουηδικής καταγωγής γιατρός Φρέτερικ Χαϊντεστάμ, γεννημένος στην Αθήνα αλλά απόφοιτος του Πανεπιστημίου της Στοκχόλμης. Με την εφαρμογή της νέας νομοθεσίας το 1880 εκλέγεται ο πρώτος Ελληνοκύπριος Δήμαρχος Λάρνακας ο Ζήνων Δ. Πιερίδης, μεγαλέμπορος και ένας από τους πρώτους γόνους της γνωστής οικογένειας της Λάρνακας.

Το 1882 εκλέγεται Δήμαρχος Λάρνακας ο Τσαρλς Γουάτκινς, Πρόξενος Σουηδίας, Νορβηγίας, Δανίας και Διευθυντής της Οθωμανικής Τράπεζας και το 1884 ο Νικόλαος Ρώσος, δικηγόρος και βουλευτής, που επανεκλέγεται μέχρι το 1908. Το 1885 οι Άγγλοι κατάργησαν όλους τους Οθωμανικούς νόμους που αφορούσαν τα Δημαρχεία και έδωσαν εξουσία στα Δημοτικά Συμβούλια να επιβάλουν τέλη και καθόρισαν εκ νέου τα καθήκοντα και εξουσίες τους. Το 1908 έχουμε μικρές τροποποιήσεις του νόμου που προνοούσαν αλλαγή της σύνθεσης των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου από 11 σε 9 και μείωση των Οθωμανών Συμβούλων από 3 σε 2. Το 1917 νέα τροποποίηση αύξησε τα οθωμανικά μέλη σε 3 σε σύνολο 10 μελών. Επτά Έλληνες και τρεις Τούρκοι με τριετή θητεία (7). Το 1914 η Αγγλία προσάρτησε την Κύπρο και το 1925 την ανακήρυξε αποικία του Στέμματος. Το 1930 οι Άγγλοι βελτίωσαν ακόμη περισσότερο την περί δήμων νομοθεσία. Η νομοθεσία αυτή περιλήφθηκε στην κωδικοποίηση των Κυπριακών νόμων του 1959 και συνέχισε να εφαρμόζεται και μετά την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας (8).

Από το 1908 μέχρι το 1914 έχουμε δήμαρχο Λάρνακας τον δικηγόρο Νικόλαο Θεμιστοκλέους. Από το 1914 μέχρι το 1917 τον δικηγόρο και βουλευτή Ευάγγελο Χατζηωάννου, και από το 1917 μέχρι το 1922 το γιατρό και βουλευτή Φίλιο Ζανέττο. Τα τελευταία 2 χρόνια της θητείας Φίλιου Ζανέττου συμπλήρωσε ο Αντιδήμαρχος, γιατρός Νεοκλής Κυριαζής λόγω της εξορίας του Δημάρχου από τους Άγγλους λόγω της εθνικής του δράσης. Από το 1923 μέχρι το 1929 έχουμε Δήμαρχο Λάρνακας τον μεγαλέμπορο Δημήτριο Ν. Δημητρίου. Ο Νεοκλής Κυριαζής στην έκδοση του «Ο Δήμος Λάρνακας Εντός μιας Πεντηκοταετίας 1878 – 1928» περιγράφει με πολλή λεπτομέρεια την πλούσια δράση των πρώτων Δημοτικών Συμβουλίων της Λάρνακας. Η επανέκδοση του βιβλίου σε επιμέλεια του ιερομονάχου Σωφρόνιου Γ. Μιχαηλίδη αποτελεί πολύτιμη πηγή πληροφοριών για τους ενδιαφερόμενους. Η επανέκδοση αυτή διατίθεται προς πώληση στην Πινακοθήκη του Δήμου Λάρνακας στην Λεωφόρο Αθηνών. Την συνέχιση της παράθεσης της Ιστορίας του Δήμου Λάρνακας αναλαμβάνει μετά τον Νεοκλή Κυριαζή ο Κρίτων Γεωργιάδης στο άρθρο του «Δημοτικές Εκλογές στη Λάρνακα» που φιλοξενείται στη έκδοση του Δήμου «Λάρνακα 2000: το Τέλος Ενός Αιώνα» στις σελίδες 190 – 229. Η έκδοση διατίθεται προς πώληση από την Πινακοθήκη του Δήμου Λάρνακας στην Λεωφόρο Αθηνών. Για να κλείσουμε την συνοπτική αυτή παρουσίαση της ιστορίας του Δήμου Λάρνακας παραθέτουμε πιο κάτω τους Δημάρχους της πόλης μέχρι και σήμερα, με επιπρόσθετη πληροφόρηση για την εξέλιξη της σχετικής νομοθεσίας μέχρι σήμερα.

Στις εκλογές του 1929 λαμβάνει μέρος για πρώτη φορά σε εκλογές το Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου (Κ.Κ.Κ.), που είχε ιδρυθεί το 1926, αλλά ακόμη η επιρροή του στη Λάρνακα ήταν πολύ μικρή και έτσι υποστηρίζει τον συνδυασμό «ισότης» του υποψηφίου Δημάρχου Κυριάκου Σεραφείμ (9). Ο αντίπαλος Δημήτριος Ν. Δημητρίου επανεκλέγεται και οι επιτυγχόντες Δημοτικοί Σύμβουλοι παραμένουν στις θέσεις τους μέχρι το 1935 λόγω των καταπιεστικών μέτρων των Άγγλων, που επιβλήθηκαν μετά την Οκτωβριανή εξέγερση του πληθυσμού το 1931. Το 1932 ο Δήμαρχος Δ. Δημητρίου υποβάλει παραίτηση λόγω υγείας, παραμένει Δημοτικός Σύμβουλος και το 1932 το Δημοτικό Συμβούλιο εκλέγει νέο Δήμαρχο τον Γεώργιο Αραδιπιιώτη.

Στα πλαίσια των καταπιεστικών μέτρων του Κυβερνήτη της Κύπρου Πάλμερ δεν έγιναν Δημοτικές εκλογές στην Κύπρο μέχρι το 1943. Με Αγγλικό διάταγμα διορίζεται εκ νέου Δήμαρχος ο Γεώργιος Αραδιπιιώτης με νέο όμως διορισμένο από τους Άγγλους Δημοτικό Συμβούλιο και παραμένουν στην Δημοτική Αρχή Λάρνακας από το 1935 μέχρι το 1943, όπου η νέα πολιτική φιλικής προσέγγισης προς τον Ελληνικό πληθυσμό για να πολεμήσει στο μέρος των Άγγλων κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αναγκάζει την αποικιοκρατική Κυβέρνηση να κάνει την παραχώρηση και να προκηρύξει Δημοτικές Εκλογές το 1943.

Στις εκλογές του 1943 επιστρέφει ξανά νικητής ο Δημήτριος Ν. Δημητρίου επικεφαλής του Εθνικού Συνδυασμού, που κέρδισε τον Κ. Σιακαλλή, που στηρίχθηκε από το νέο-ιδρυθέν ΑΚΕΛ αφού το Κ.Κ.Κ. είχε τεθεί από τους Άγγλους εκτός νόμου το 1941. Στις εκλογές του 1946 με την στήριξη του ΑΚΕΛ κερδίζει τις εκλογές ο Δικηγόρος Λύσος Σανταμάς, που ηγείται του «Συνδυασμού Εθνικής Ενότητας» σε βάρος αυτή την φορά του «Εθνικού Συνδυασμού» και του Δημήτριου Ν. Δημητρίου (10). Με το ίδιο περίπου εκλογικό σκηικό επανεκλέγεται ξανά το 1949 ο Λύσος Σανταμάς και παραμένει Δήμαρχος μέχρι το 1953.

Το 1953 το ΑΚΕΛ αισθάνεται ήδη πολύ δυνατό και διεκδικεί τις Δημοτικές εκλογές στην Λάρνακα με καθαρά δικό του υποψήφιο, τον Γεώργιο Χριστοδουλίδη, και στηρίζει τον Ανεξάρτητο υποψήφιο Δημοτικό Σύμβουλο Αννίβα Φράνσις, που μετά την εκλογική επιτυχία τον εκλέγει Αντιδήμαρχο. Λόγω της έκτακτης κατάστασης που δημιουργήθηκε με τον αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-59 και της Ανεξαρτησίας το 1960, ο Γεώργιος Χριστοδουλίδης και το Δημοτικό του Συμβούλιο παρέμεινα χωρίς εκλογές στην εξουσία μέχρι το 1962 (11).

Την 1η Ιανουαρίου 1963 η Κυπριακή Δημοκρατία τερμάτισε τον νόμο για τους Δήμους και ανακήρυξε όλες τις περιοχές τους σε περιοχές διοίκησης και βελτίωσης. Καθήκοντα Δημάρχου εκτελούσε ο Έπαρχος Λάρνακας Φοίβος Ζαχαριάδης για 2 χρόνια, μέχρι τον Δεκέμβριο του 1964. Τον Ιανουάριο του 1965 με βάση Νόμο που ψήφισε η Βουλή, λόγω της έκτακτης ανάγκης που δημιούργησε η τουρκοκυπριακή ανταρσία διορίστηκε πενταμελής Δημοτική Επιτροπή Λάρνακας με Πρόεδρο τον Ζήνωνα Δ. Πιερίδη, που πέθανε το 1967. Νέος Πρόεδρος διορίστηκε ο Αννίβας Φράνσις, που παραιτήθηκε το 1975, και για μερικούς μήνες εκτελούσε καθήκοντα προέδρου ο Κύπρος Οικονομίδης. Τον Σεπτέμβριο του 1975 η Κυβέρνηση διόρισε νέο Πρόεδρο της Δημοτικής επιτροπής Λάρνακας τον Λεωνίδα Κιούπη, ο οποίος πέθανε το 1984. Από τον Νοέμβριο του 1984 καθήκοντα Προέδρου ανέλαβε ο Δημοτικός Σύμβουλος Λουκής Λουκαΐδης μέχρι και τον Ιούνιο του 1986, οπότε τέθηκε σε εφαρμογή ο νέος περί Δήμων Νόμος, βάση του οποίου έγιναν Δημοτικές Εκλογές στις οποίες ανακηρύχθηκε Δήμαρχος απευθείας πλέον από τους Δημότες, και όχι από το Δημοτικό Συμβούλιο που προνοούσε ο αποικιοκρατικός νόμος. Νικητής ο υποψήφιος του ΑΚΕΛ Γεώργιος Χριστοδουλίδης για πενταετή πλέον θητεία. Το νέο Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείται τώρα από 22 Δημοτικούς Συμβούλους, 9 από το ΑΚΕΛ, 7 από τον ΔΗΣΥ, 4 από το ΔΗΚΟ και 2 από την ΕΔΕΚ. Αντιδήμαρχος εκλέχθηκε ο γιατρός από το ΑΚΕΛ Διόφαντος Χρυσοστόμου.

Τις εκλογές του Δεκεμβρίου 1991 κέρδισε ο υποψήφιος της συνεργασίας ΔΗΣΥ – ΔΗΚΟ Γεώργιος Λυκούργος και η κομματική σύνθεση του Δημοτικού Συμβουλίου αποτελείτο από 9 Δημοτικούς Συμβούλους του ΑΚΕΛ, 8 του ΔΗΣΥ, 3 ΤΟΥ ΔΗΚΟ και 2 της ΕΔΕΚ . Τις εκλογές του 1996 κέρδισε ξανά ο Γεώργιος Λυκούργος και η συνεργασία ΔΗΣΥ – ΔΗΚΟ. Η κομματική σύνθεση του Συμβουλίου αποτελείτο από 9 μέλη του ΑΚΕΛ, 8 του ΔΗΣΥ, 4 του ΔΗΚΟ και 1 της ΕΔΕΚ. Στις δύο θητείες του Γιώργου Λυκούργου εκλέχθηκε Αντιδήμαρχος ο Γιατρός Νίκος Θεμιστοκλέους του ΔΗΣΥ.

Τις εκλογές του 2001 κέρδισε η τριμερής δημοτική συνεργασία ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, και ο υποψήφιος της από το ΑΚΕΛ Ανδρέας Μωυσέως. Λόγω όμως αύξησης του πληθυσμού της Λάρνακας το Δημοτικό Συμβούλιο του 2001 αποτελείτο από 26 Δημοτικούς Συμβούλους. 10 από τον ΔΗΣΥ, 9 από το ΑΚΕΛ, 4 από το ΔΗΚΟ, 2 από την ΕΔΕΚ και 1 από τους Νέους Ορίζοντες (ΝΕΟ). Τις εκλογές του 2006 κέρδισε ο Ανδρέας Μωυσέως, ξανά επικεφαλής της τριμερούς δημοτικής συνεργασίας. Η σύνθεση του Δημοτικού Συμβουλίου αποτελείτο από 9 μέλη του ΔΗΣΥ, 9 του ΑΚΕΛ, 5 του ΔΗΚΟ, 2 της ΕΔΕΚ και 1 του ΕΥΡΩΚΟ. Αντιδήμαρχος στις 2 θητείες του Ανδρέα Μωυσέως εκλέχθηκε ο επιχειρηματίας Αλέξης Μιχαηλίδης του ΔΗΚΟ.

Τέλος τις εκλογές του 2011 κέρδισε ο ανεξάρτητος υποψήφιος Ανδρέας Λουρουτζιάτης, υποστηριζόμενος από τα κόμματα ΔΗΣΥ, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ και ΛΑΣΟΚ. Η σύνθεση του Δημοτικού Συμβουλίου αποτελείται από 11 μέλη του ΔΗΣΥ, 8 του ΑΚΕΛ, 4 του ΔΗΚΟ, 2 της ΕΔΕΚ και 1 του ΕΥΡΩΚΟ. Αντιδήμαρχος εκλέχθηκε ο Πέτρος Χριστοδούλου της ΕΔΕΚ.

1. Λουκής Λουκαΐδης, «Η Τοπική αυτοδιοίκηση στην Κύπρο». ΚΥΠΡΙΑΚΑ 1878-1995. Εκδόσεις Δήμου Λευκωσίας. Λευκωσία 1986. Σελίδα 63.
2. Κρατίνος Μιχαηλίδης «Ο Δήμος Λάρνακας – Ίδρυση και Πρώτα χρόνια». ΛΑΡΝΑΚΑ 2000: Το Τέλος Ενός Αιώνα . Εκδόσεις Δήμου Λάρνακας. Λάρνακα 2002. Σελίδα 41.
3. Ίδιο. Σελίδα 42
4. Ίδιο
5. Νεοκλής Κυριαζής. «Ο Δήμος Λάρνακας Εντός Μιας Πεντηκονταετίας 1878-1928» Εκδόσεις Δήμου Λάρνακας. Λάρνακα 1995. Σελίδα 29.
6. Λουκής Λουκαΐδης. Σελίδα 68.
7. Νεοκλής Κυριαζής. Σελίδα 30.
8. Λουκής Λουκαΐδης.. Σελίδα 68, 69.
9. Κρίτων Γεωργιάδης, «Δημοτικές Εκλογές στην Λάρνακα 1878 – 1986». ΛΑΡΝΑΚΑ 2000: Το Τέλος Ενός Αιώνα». Σελίδα 203.
10. Ίδιο. Σελίδα 206.
11. Ίδιο. Σελίδες 218-223